

Modeller för flerspråkiga elevers språkutbildning

Kenneth Hyltenstam, Centrum för
tvåspråkighetsforskning, SU

Inger Lindberg, Institutionen för språkdidaktik, SU

NC Symposium 2012

Historisk bakgrund till dagens situation

- Etablering av hemspråksundervisning 1977-
- Etablering av hemspråkslärarutbildning 1977-1988
- Kamp för lärarutbildning i "svenska för invandrarundervisning"/ "svenska som främmande språk"/"svenska som andraspråk" 1970-1987 ... -2010 (2012)
- Kamp för svenska som andraspråk som eget ämne (inte "stödamne") i ungdomsskolan 1970-talet – 1989 ... -1995
- SVA eget ämne likvärdigt med svenska 1995
- Ingen motsättning SVA –hemspråksundervisning /modersmålsundervisning
- HUR GICK DET SEN?

Hur fungerar "den svenska modellen" idag?

(MSU 2004, Skolverket 2008, Skolinspektionen 2010)

- Modersmål och svenska som andraspråk är lågstatusämnen med
 - svagt organisatoriskt stöd
 - bristande kompetens hos lärarna
 - stort glapp mellan intentionerna i styrdokumenterna och den aktuella praktiken
 - dålig integrering med andra ämnen
- Övrig undervisning har inte förändrats.

Stora brister i SVA-undervisningen

(MSU 2004, Skolverket 2008, Skolinspektionen 2010, Haglund 2004, Econoumo 2006)

- Intentionerna i styrdokumentet uppfylls ej, stödtänkandet råder!
Bristtänkande i förhållande till SVA-elever.
- Låg eller ingen SVA-kompetens hos skolledare och lärare!
- I nästan varannan skola med många flerspråkiga elever används lärare utan formell kompetens i SVA.
- Otydliga styrdokument med dåligt implementeringsstöd för lärarna!
- Godtyckliga beslut om vilka som ska läsa ämnet! Brist på tillförlitliga och relevanta bedömningsinstrument!
- Dålig legitimitet hos elever och föräldrar som hellre väljer ”riktig” svenska.

Ideologiernas makt

(MSU 2004, Skolverket 2008, Haglund 2006, Runfors 2003, Lahdenperä 1999, Parzyk 1999)

- Majoriteten och homogen svenskhet utgör normen
- Avvikelser och olikhet = brist
- Elevernas varierande kulturella erfarenheter ses ofta som en belastning
- Andra modersmål och flerspråkighet anses hämma svensk- och kunskapsutvecklingen
- Andraspråkselever = svaga elever
- Modersmålsundervisning och undervisning i svenska som andraspråk upplevs inte som förenligt med ”riktig svenskhet” och har låg status.

Och hur går det för eleverna?

(Skolverket 2010)

- Mer än en av fem elever med utländsk bakgrund når inte målen i år 9 och är därför inte behöriga att söka till nationella program i gymnasiet jämfört med en av tio bland elever med svensk bakgrund.
- Endast 53 % i gruppen elever med utländsk bakgrund fullföljer gymnasiet inom tre år jämfört med 71 % bland elever med svensk bakgrund.
- Stora skillnader inom grupperna beroende på
 - Första och andra generationens elever
 - Kön och socio-ekonomisk bakgrund

**Tabell 3.9 Andel elever med gymnasiebehörighet efter
årskurs 9 bland födda utanför EU/EFTA som har folkbok-
förts *efter* och före skolstart, samt inrikes födda, procent**

	Inrikes födda		Före skolstart Födda utanför EU/EFTA		Efter skolstart Födda utanför EU/EFTA	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
	2000	89,4	92,8	80,4	84,5	60,7
2001	89,1	92,5	80,6	84,4	59,7	65,3
2002	89,7	92,5	83,2	87,5	56,5	60,6
2003	90,4	92,5	82,6	85,6	48,3	53,6
2004	89,8	92,5	81,2	85,6	48,5	53,8
2005	89,3	92,1	82,6	84,3	46,4	54,4
2006	89,8	92,1	81,9	85,7	49,9	52,8
2007	89,6	91,9	80,0	84,0	47,3	51,0
2008	89,6	91,6	82,5	83,1	45,9	50,1
2009	89,6	91,8	82,7	84,3	43,4	46,9
2010	89,5	91,3	84,3	82,8	41,7	45,6
Förändring 2000–2010	0,2	-1,5	3,9	-1,7	-19,0	-21,4

Källa: SCB

Variation efter social bakgrund mätt i föräldrarnas utbildning

(Skolverket 2010)

- Resultaten varierar stort mellan elever med låg- och högutbildade föräldrar. Elever med föräldrar vars högsta utbildning är grundskola hade ett genomsnittligt meritvärde på **158,5**. Elever med minst en gymnasieutbildad förälder hade ett genomsnittligt meritvärde på **193,0** och elever med minst en högskoleutbildad förälder hade ett genomsnittligt meritvärde på **230,2**.

Genomsnittligt meritvärde för elever med utländsk bakgrund

(Skolverket 2010)

- födda i Sverige **200,8**
- invandrat till Sverige före ordinarie skolstart är **201,2**
- födda utanför Sverige och invandrat efter ordinarie skolstart **152,5**. I denna grupp gick endast två av fem ut grundskolan med minst betyget Godkänt i grundskolans alla ämnen och endast 53 procent av dem var behöriga till gymnasieskolan.
- Motsvarande siffra för elever med svensk bakgrund **208.8**

Lika goda förutsättningar?

”Uppföljning och forskning visar att, *utöver elevernas socioekonomiska bakgrund* (min kursivering), har åldern vid invandringstillfället stor betydelse för skolresultatet. Barn födda i Sverige med utländska föräldrar och barn som anlänt till Sverige före skolstart har lika goda förutsättningar att klara av svensk grundskola som barn med svensk bakgrund.” (Budgetpropositionen 2012)

Ska man uppfatta detta som att språkliga hinder upphör som förklaringsgrund, så fort skillnaderna kan kopplas till klassbakgrund?

Språket som dörrvakt. Om Kopplingen mellan språk och skolframgång

(Lindberg 2012)

- Trots att forskare som Bernstein och Bourdieu sedan länge uppmärksammat kopplingen mellan klass och tillgången till det "rätta" och av skolan värderade språkbruket tycks insikten om att elevernas sociala bakgrund också tar sig språkliga uttryck inte ha slagit rot.
- Det gäller naturligtvis även elever med sk. svensk bakgrund.

Om jämförelser utifrån socio-ekonomisk bakgrund

(Feliciano 2006, Lindberg 2007)

- Yrke, inkomst, arbetslivsanknytning är liksom föräldrarnas utbildning problematiska faktorer som utgångspunkt för jämförelser mellan invandrad och inhemsk befolkning!
- "Invandrare" ingen grupp som enkelt låter sig stratifieras!
- Bara det faktum att man emigrerat gör att man inte representerar något genomsnitt.
- Utbildningsbakgrund måste ses relativt och kan inte enkelt mätas i absoluta termer mellan individer/grupper från olika länder!

Intentioner och verklighet

- Svenska som andraspråk och modersmål är skolämnen som införts i den svenska skolan för att garantera en professionell och likvärdig utbildning för elever med flerspråkig bakgrund.
- Hur kommer det sig att undervisningen på många håll inte fungerar och haft svårt att vinna legitimitet hos vissa elever och föräldrar?

Hur kunde det gå så snett?

(Hyltenstam & Lindberg 2004, Lindberg 2010, 2011)

- Övriga lärare okunniga om flerspråkiga elevers behov
- Bristperspektivet
- En starkt förankrad enspråkig norm
- Synen på flerspråkiga som dubbelt enspråkiga (vart språk på sin plats)
- En tydlig språklig hierarki SV – SVA med stigmatisering av SVA och SVA-elever som följd
- Stark strävan efter "normalisering" / mainstreaming utifrån en tolkning av likvärdighet som "samma för alla"

Mångfaldsperspektiv hos andra lärare?

- *Training all teachers – not only language teachers – and school leaders for diversity and for a whole-school approach is the top priority. (Taguma et al. 2010)*

Inom lärarutbildningarna lyser mångfaldsfrågor och utbildning kring andraspråksutveckling och flerspråkiga elevers lärande fortfarande med sin frånvaro. (Carlson 2009)

Skolinspektionen 2010

- Lärare och förskolepersonal har dålig kunskap om de flerspråkiga barnens erfarenheter och kunskaper och anpassar inte heller verksamheterna efter deras behov.
- "Det är sällsynt att förskolan och skolan låter verksamheten påverkas av att det finns barn som har en utländsk bakgrund och är flerspråkiga. Ändå vet man att utvecklingen av språk och kunskaper främjas när barnen känner igen sig och kan koppla det som sägs och står i böckerna till egna erfarenheter. Det visar en specialstudie i tolv kommuner."

Bristperspektivet

(Valencia 1997:2)

Bristperspektivet baseras på föreställningen att en elev som misslyckas i skolan gör det till följd av egna brister och tillkortakommanden. Dessa brister tar sig enligt denna uppfattning uttryck i begränsad intellektuell förmåga, otillräcklig språkbehärskning, bristande studiemotivation och allmänt oönskade beteenden.

Flerspråkighet associeras med brister och problem med svenska och lärande snarare än med tillgång flera språk och särskilda resurser

Språkideologier i västerländsk kultur

- omfattar ofta idéer om enspråkighetens och den språkliga homogenitetens överlägsenhet – en drivande kraft bakom spridningen av dominerande språk på andra språks bekostnad.

En enspråkig norm i ett flerspråkigt samhälle

(Garcia, Bartlett and Klefgren 2006)

Trots en utbredd flerspråkighet och officiell flerspråkig språkpolitik lever vi fortfarande i ett samhälle som domineras av enspråkig ideologi som ger upphov till begränsningar, barriärer och konflikter.

Den "polylingvala" normen

(Jørgensen 2008:163)

- Språkbrukare utnyttjar alla de språkliga drag de har tillgång till för att på bästa sätt uppnå sina kommunikativa mål oavsett hur väl de behärskar de språk som kan komma i fråga; det innebär att de mycket väl kan vara medvetna om och också dra nytta av att vissa drag av vissa talare inte uppfattas som förenliga.

Låt flerspråkiga vara flerspråkiga

- Flerspråkiga barn och ungdomar måste ges möjligheter att utnyttja alla sina språkliga resurser även i sitt lärande i stället för att tvingas in i ett "ett språk i taget"-tänkande där deras handlingsutrymme begränsas till endast ett av de språk som ryms i deras språkliga repertoar.

Translanguaging

(Garcia 2009:45)

En pedagogisk praktik som bygger på och växlar mellan språk och språkliga modaliteter i flerspråkiga klassrum – som t.ex. då man läser på ett språk och skriver på ett annat.

(...) translanguaging kan beskrivas som multipla diskursiva praktiker i vilka flerspråkiga tar del för att göra sina flerspråkiga världar begripliga.

Språkliga hierarkier

(Talmy 2008, 2009)

Talmy hänvisar till en tydlig "mainstream/andraspråks"-hierarki i det dagliga klassrumslivet där andraspråkselevens bristidentitet återkommande ställs emot en eftersträvanvärd "mainstreamidentitet".

Stigmatiseringen av andraspråkselever

(Talmy 2009:235, Vollmer 2000)

- Internationell forskning visar att det finns en stark strävan mot "normalisering" eller "mainstreaming" av andraspråkselever som tycks gå hand i hand med en ideologi som framställer en identitet som andraspråksinlärare och andraspråkstalare i tydligt negativa termer.
- Detta leder till en stigmatisering av flerspråkiga elever i hela skolsystemet, både på ett övergripande och ett mer lokalt plan i den vardagliga skolpraktiken.
- Mainstreaming rättfärdigas ofta i termer av inkludering och likvärdighet.

Hur behandlas skillnader?

(Westling Allodi 2002)

- Hur samhället genom sina utbildningssystemen behandlar skillnader är avgörande för i vilken utsträckning man ska nå framgång och minimera diskriminering. Utbildningssystemens förmåga att anpassa utbildningen till varierande vilkor och förutsättningar framstår därför som en kärnfråga i strävan för allas rätt till utbildning

Hur tolkar vi likvärdighet? (Westling Allodi 2002)

- *Likvärdighet som "samma undervisning "* kan ses som en strävan uppifrån att utifrån sociala behov och rationella motiv påverka, forma och organisera ett homogent samhälle.
- Medan *likvärdighet som "samma möjligheter"* snarare kan ses som ett underifrånperspektiv som ger individer och grupper rätt att behandlas likvärdigt även om de är olika.

Hur tolkar vi likvärdighet?

(Westling Allodi 2002)

- När dessa synsätt förväxlas i utbildningspolitiska sammanhang kan det få negativa konsekvenser t.ex. då man ser avsaknad av anpassning som bevis på likvärdighet.

Inkludering

- Förutsätter att pedagogiska praktiker (...) utgår ifrån att alla människor är unika och att man uppskattar mångfalden. (Westling Allodi 2002)
- Uppnås inte genom att alla elever deltar i samma undervisning oberoende av deras behov och förutsättningar.
- Är beroende av lärarnas attityd till eleverna, förmåga att arbeta med sociala relationer, deras syn på olikheter i klassrummet och förmåga att anpassa undervisningen till elevernas olikheter. (Malmgren Hansen 2002)

Svenska som andraspråk – ett hot mot likvärdigheten i skolan?

- *“elever tvingas läsa SVA i stället för riktig svenska”.*
(Integrationsminister Erik Ullenhag i Ronna, vår kursivering)
- Man hänvisar också till SVA som en segregering som motverkar likvärdighet och inkludering. (Jfr Fridlund 2011)
- Inkludering på vems villkor? Hur tillfredsställs minoritetens behov på majoritetens villkor?
- Inkludering på majoritetens villkor = assimilering och djupt ojämlikt!
- I inkluderingens namn sopas elevernas språkliga hinder under mattan.
- Skillnader i skolframgång förklaras med skillnader i social bakgrund utanför skolans möjligheter att påverka.

Problematiska punkter i implementeringen av den "svenska modellen"

- Definitionen av elever berättigade till svenska som andraspråk.
- Parallellismen mellan svenska och svenska som andraspråk. Vad är skillnaden? Vad ska man med två kursplaner till?
- Svagt stöd för implementering av allmänt formulerade mål och samma ämne/kursplan för nyanlända som för elever födda i landet.
- Avsaknad av relevanta diagnosinstrument.
- Sva-ämnets otydliga koppling till lärandet i andra ämnen
- Isoleringen av flerspråkighetsaspekter i ämnena svenska som andraspråk och modersmål.
- Många elever med svenska som modersmål är också behov av språkstärkande insatser.

Lärdomar

- Behov av både språkundervisning och språkutvecklande undervisning kopplad till ämnesundervisning
- Språkutveckling för flerspråkiga elever på tre fronter:
 - Sva
 - Modersmål
 - Undervisning i övriga ämnen
- Flerspråkigheten måste erkännas och tas tillvara som resurs i all undervisning
- Styrkan i ideologiernas makt; bristperspektiv och föreställningar om språkliga hierarkier utgör hot mot en likvärdig skola.

Kontrasterande modeller för flerspråkiga elevers utbildning :

(Mc Key & Warshauer Freedman 1991)

- “Different approaches to educating non-native speakers reflect different assumptions about language development and definitions of equality of opportunity.”

Kontrasterande modeller

(Mc Key & Warshauer Freedman 1991)

Mainstreaming

Storbritannien

- Flerspråkiga elever placeras i vanliga klassrum där den ordinarie läraren får stöd av en andraspråksspecialist vid behov.

Separata program

USA

- Flerspråkiga elever ges undervisning i särskilda språkprogram alternativt ämnesintegrerad språkundervisning eller i tvåspråkiga program med lärare utbildade i engelska som andraspråk.

Irland, Victoria (Australien), Kanada

Defintion av inlärare av ESL-elever *Ontario, Canada*

<http://www.edu.gov.on.ca/eng/document/esleldprograms/esleldprograms.pdf>

- English language learners are students (...) whose first language is a language other than English, or is a variety of English that is significantly different from the variety used for instruction in Ontario's schools, and who may require focused educational supports to assist them in attaining proficiency in English.
- These students may be Canadian born or recently arrived from other countries. They come from diverse backgrounds and school experiences, and have a wide variety of strengths and needs.

Mål för ESL AND ELD (English Literacy Development)

The ESL and ELD curriculum is based on the belief that broad proficiency in English is essential to students' success in both their social and academic lives, and to their ability to take their place in society as responsible and productive citizens. The curriculum is designed to provide English language learners with the knowledge and skills they need to achieve these goals. Its aim is to help students become successful English language learners who can:

Mål för ESL AND ELD (English Literacy Development)

- use English to communicate effectively in a variety of social settings;
- use English to achieve academically in all subject areas;
- take charge of their own learning, independently and in groups;
- select and use effective learning strategies;
- integrate confidently into mainstream courses;
- use English effectively to advocate for themselves in all areas of their lives;
- make a successful transition to their chosen postsecondary destination (work, apprenticeship, college, university);
- function effectively in a society increasingly committed to the use of information technology;
- use critical-literacy and critical-thinking skills to interpret the world around them;
- participate fully in the social, economic, political, and cultural life of their communities and of Canada.

ESL program utifrån fem väl definierade nivåer:

<http://www.education.alberta.ca/media/775855/shesl.pdf>

Level 1 is intended for students who are acquiring literacy for the first time or who have had significant gaps in previous schooling.

Level 2 is intended for students who have little or no experience with English prior to entering Alberta schools.

Level 3 is intended for students who have some competency in English and need a program focused specifically on language development for academic learning.

Level 4 is intended for students who are able to succeed in most high school courses with consistent support in English

language development for academic learning.

Level 5 students receive assistance with subjectspecific

language development in a variety of ways, such as in learning centres, from peer coaching and with teacher assistance.

Den bästa lösningen?

neither a pure mainstream or a pure separate program, but a program that will support immigrant students' learning for the entire day, separating them only for the programs that are absolutely essential to meet unique learning needs difficult to handle within a mainstream setting, such as bilingual upgrading programs and programs providing group identity and support,.
(Handscombe, 1989, p. 31)

Förslag till undervisningsprogram för flerspråkiga elever med behov av språkligt stöd

1. Elever anlända nära skolstart eller under skoltiden

- Förberedelseklass med sva högst ett år med successiv inlussning i ”vanlig” klass. Stark modersmålskomponent med språkutveckling och studiehandledning på modersmål.
- Därefter svenska som andraspråk i 5 väl avgränsade åldersrelaterade nivåer upp till en språklig nivå som möjliggör lärande och social delaktighet på svenska utan påtagliga språkliga hinder, vilket kräver adekvata instrument för professionell bedömning av relevanta språkfärdigheter. Stark modersmålskomponent med språkutveckling och studiehandledning på modersmål.
- Därefter ”vanlig” svenska (i reformerad form) + erbjudande om ”svenska för studieframgång”/”språkstudio”/”språkhandledning”/”språkgym” (namnfrågan återstår att lösa). Denna undervisning ska bygga på noggrann diagnostisering av elevernas varierande behov. Erbjudande om kontinuerligt stöd för utveckling och användning av modersmål.

2. Tidigt anlända elever och flerspråkiga elever födda i Sverige

- "Vanlig" svenska i reformerad form och erbjudande om "svenska för studieframgång"/"språkstudio"/ "språkhandledning"/ "språkgym". Denna undervisning ska bygga på noggrann diagnostisering och ta hänsyn till elevernas varierande behov av språkutveckling mot formella muntliga och skriftliga genrer i formell utbildning. Erbjudande om kontinuerligt stöd för utveckling och användning av modersmål.
- + I enskilda fall erbjudande om deltagande i sva, oftast på högre nivåer.

Utvecklade "redskap" för utveckling av olika färdigheter efter behov (jfr "gym")

- Diagnostisering av starka och svaga sidor för framtagning av individuell plan i form av program för "olika stationer"

Exempel på tänkbara "stationer"

- Utveckling av repertoar av skolrelevanta muntliga och skriftliga genrer
- Utveckling av drag i skriftspråket: Grammatiska metaforer/skriftspråkliga uttryckssätt/ordförråd (ämnesspecifikt såväl som ämnesövergripande) bildspråk etc.
- Utveckling av hör- och läsförståelse för olika innehåll i skilda situationer (simultankapaciteten)
- Utveckling av "anteckningsteknik" (simultankapaciteten)
- Tal inför publik, retorik/argumentation
- Modersmålsaktiviteter/flerspråkiga aktiviteter
- Anpassningar till hemuppgifter/läxhjälp/studiehandledning
-

Professionell hantering bl a genom tillgång till centralt framtagna program under ledning av

- kvalificerade/specialutbildade lärare i sva och svenska
- kvalificerade/specialutbildade modersmåslärare
- i samarbete med kvalificerade/specialutbildade ämneslärare

För att systemet ska fungera måste det uppfylla höga krav på:

- **Legitimitet**

- Evidensbaserade diagnosmaterial för mångfasetterad språkbedömning
- Av Skolverket utarbetade underlag för dialog med elever och föräldrar
- Undervisningen riktas mot språk och språkbruk i formell undervisning och skolans olika ämnen

- **Professionalitet**

- Kunskap om flerspråkighet och lärande på bred front (hos alla lärare såväl som skolledare)
- Lärare med specialkompetens i svenska som andraspråk
- Utveckling av lärarutbildningen för lärare i svenska som andraspråk och "språkhandledning" som breddas för att ge behörighet för undervisning på alla nivåer

Det måste också uppfylla höga krav på:

- **Flexibilitet**

- Alternativa organisatoriska lösningar som speglar den variation och heterogenitet som präglar behoven hos de elever som berörs och skolornas olika förutsättningar och elevunderlag
- Av Skolverket utarbetade modeller för alternativa lösningar för organisation, schemaläggning och timplanering

- **Höga förväntningar**

- Lägg ribban högt för flerspråkiga elever! Ingen vet vilka resultat de skulle kunna uppnå om de språkliga hindren undanröjdes.

Arbete med attitydförändring

- **Aktivt arbete emot**
 - bristtänkande och stigmatisering av flerspråkiga elever som lågpresterande
 - idealiseringen av en enspråkig norm och homogen svenskhet
- **Aktivt arbete för**
 - Ett resurstänkande som bekräftar och bygger på elevernas varierande språkliga och kulturella erfarenheter
- Ge både modermålet och svenskan en roll som en integrerad del i ämnesundervisningen
- Svenska som andraspråkslärare och modersmålslärare en integrerande/rådgivande roll

Utveckling av sva-läroarutbildningen

- Förbereda sva-lärare i större utsträckning för samtliga tre spår och för elever på alla stadier
 - Förberedelseverksamhet
 - Sva upp till avancerad nivå
 - ”Språkhandledning”
- Förbereda för de olika roller och uppgifter som sva-läroaruppdraget innehåller – mot elever, föräldrar, andra lärargrupper, skolledare, allmänheten

Sammanfattningsvis: Vad krävs/behöver göras?

Stockholms
universitet

- Framtagning av informationsmaterial till skolor, elever och föräldrar
- Central utveckling av diagnosinstrument för att identifiera individuella behov/nivåbestämning
- Definiera och precisera tydliga språkliga nivåer i sva i förhållande till språkliga krav i olika årskurser
- Utveckling av innehåll i "språkhandledning"/"språkgym"
- Centralt utvecklat, helst webbaserat, material för språkhandledningsverksamheten – tillgängligheten viktig
- Analys av organisatoriska frågor på förordningsnivå och schemateknisk nivå (modeller för schemaläggning etc.)
- Utveckling av lärarutbildningen i sva och svenska
- Flerspråkighetsfrågor – obligatoriskt i all lärarutbildning
- Utveckling av skolledarutbildning
- Kompletterande forskningsverksamhet

Referenser

Bernstein, B. (1977): *Class and pedagogies: visible and invisible*. I *Class, code and control*. Volume III. London: Routledge.

Bourdieu, P. (1991): *Language and Symbolic Power*. Cambridge: Polity Press in association with Basil Blackwell.

Carlson, M. (2009): *Flerspråkighet i lärarutbildningen – Ett perspektiv som saknas*. *Utbildning & Demokrati*, 2009, Vol. 18, NR 2, 39–66. TEMA "Flerspråkighet".

Economou, C. (2007): *Gymnasieämnet Svenska som andraspråk – behövs det?* Licentiatavhandling i svenska med didaktisk inriktning, Malmö Högskola.

Feliciano, C. (2006): *Unequal Origins: Immigrant Selection and the Education of the Second Generation*. New York: LFB Scholarly Publishing.

Fridlund, L. (2011): *Interkulturell undervisning – ett pedagogiskt dilemma talet om undervisning i svenska som andraspråk och i förberedelseklasser*. Akademisk avhandling i pedagogik, vid Institutionen för pedagogik och specialpedagogik, Göteborgs universitet.

García, O. (2009): *Bilingual Education in the 21st Century: A Global Perspective*. New York: Wiley-Blackwell.

García, O., Bartlett, L. & Kleifgen, J-A. (2006): *From biliteracy to pluriliteracies*. I Handbook of Applied Linguistics on Multilingual Communication. Mouton.

Haglund, C. (2005): *Social interaction and identification among adolescents in multilingual suburban Sweden. A study of institutional order and sociocultural change*. Centre for Research on Bilingualism, Stockholm University.

Handscombe, J. (1989). Mainstreaming: Who needs it?
In J. H. Esling (Ed.), *Multicultural education and policy:
ESL in the 1990s* (pp. 18-35). Toronto: OISE Press.

Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (2004): Förord i Hyltenstam, K.
& Lindberg, I. (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning,
undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. 11- 22.

Jørgensen, J. (2008): *Polylingual
Languaging around and among children and adolescents.
International Journal of Multilingualism* 5 (3).

Lahdenperä, P. (1997): *Invandrarbakgrund eller
skolsvårigheter? En textanalytisk studie av åtgärdsprogram
för elever med invandrarbakgrund*. Stockholm:

Lindberg, I.(2007): Multilingualism and Education
– a Swedish Perspective. I M. Carlson, F. Gök, &
Rabo & (eds.) *Reflections on Education in Multicultural
Societies Turkish and Swedish Perspectives*. Stockholm:
Swedish Research Institute in Istanbul.

Lindberg, I. (2010): Fostering multilingualism in Swedish schools – intentions and realities. I Källström, R. & Lindberg, I., (eds.) 2010, *Young Urban Swedish. Variation and change in multilingual settings*. Göteborgs universitet: Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 14.

Lindberg, I. (2011): Språk och lärande i en mångspråkig skola. Forskning om undervisning och lärande 6: Lärarkretsens interkulturella dimensioner.

[http://www.lararforbundet.se/web%5Cshop2.nsf/webDescription/78F536A64DD4F091C125790B00517D80/\\$file/SAF_Forskning_nr_6_11.pdf](http://www.lararforbundet.se/web%5Cshop2.nsf/webDescription/78F536A64DD4F091C125790B00517D80/$file/SAF_Forskning_nr_6_11.pdf)

Lindberg, I. (2012): Språket som dörrvakt. Alfa 2012:2

Mc Kay, S. & Warshauer Freedman, S. (1990): Language Minority Education in Great Britain: A Challenge to Current U.S. Policy. *TESOL QUARTERLY*, Vol. 24, No. 3, Autumn 1990

Malmgren Hansen, A. (2002): *Specialpedagoger – nybyggare i skolan*. Lärarhögskolan i Stockholm: HLS förlag.

Myndigheten för skolutveckling (2004): *Kartläggning av svenska som andraspråk.*

Parszyk, I-M. (1999): *En skola för andra. Minoritets elevers upplevelser av arbets och livsvillkor i grundskolan.* Studies in educational sciences 17. Stockholm: HLS Publications.

Runfors, A. (2003): *Mångfald, motsägelser och marginaliseringar. En studie av hur invandrarskap formas i skolan.* Stockholm: Prisma. (Diss)

Skolverket. (2005): *Elever med utländsk bakgrund.* Stockholm: Fritzes. Stockholm.

Skolverket (2010) *Beskrivande data. Förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning. Del 1.* Rapport 349.

Taguma, M., Kim, M., Brink, S. & Teltemann, J. (2010): *OECD Reviews of Migrant Education. Sweden.* Paris: OECD.

Talmy, S. (2008): *The cultural productions of the ESL student at Tradewinds High: Contingency, multidirectionality, and identity in L2 socialization*. *Applied Linguistics*, 29, 619–644.

Talmy, S. (2009): "A very important lesson": *Respect and the socialization of order(s) in high school ESL*. *Linguistics and Education*, 20, 235–253.

Valencia, R. (1997): *Conceptualizing the notion of deficit thinking*. I R. Valencia (red.), *The evolution of deficit thinking: Educational thought and practice* (s. 1–12). Washington, DC: Falmer Press.

Vollmer, G. (2000): *Praise and stigma: Teachers' constructions of the 'typical ESL student'*. *Journal of Intercultural Studies*, Volume 21, Issue 1

Westling Allodi, M. (2002): *Equal Opportunities in Educational Systems: the case of Sweden*. *European Journal of Education*, Vol. 42, No. 1, 2007